

13. *Velyka ukrainska entsyklopediia. Tematychnyi slovnyk hasel z napriamu 'Filosofski nauky' (filosofii, lohika, etyka, estetyka) (Great Ukrainian encyclopedia. Thematic dictionary of slogans from the field of 'Philosophical sciences' (philosophy, logic, ethics, aesthetics))* 2019 / edited by: Aristova AV, Shlichtha IV Kyiv: Encyclopedic Publishing House, 256 s.

DOI 10.33930/ed.2019.5007.44(4-6)-6

УДК 171: 177(177.5/177.72)

РУЙНУВАННЯ СИМВОЛІВ ІДЕНТИЧНОСТІ ЯК ДЕСТРУКЦІЯ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ

THE EXTERMINATION THE SYMBOLS OF IDENTITY AS THE DESTRUCTION OF THE HUMAN PERSONALITY

I. С. ЖОВТОНОГ

Актуальність теми дослідження. Сучасні війни і військові конфлікти, знищення символів й руйнування знаків культури сьогодні означають проблему іншування як онтологічної деструкції людської ідентичності.

Постановка проблеми. Мета цієї статті в тому, щоб дослідити прояви онтологічної деструкції людської ідентичності як процесу іншування. Для досягнення даної цілі аналізується соціальний та індивідуальний рівень конструювання конфліктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сташак Жана-Франсуа у своєму дослідженні стверджує, що процес іншування є результатом конструювання відмінностей між людьми. Хомі Баба характеризує іншування як вороже соціальне представлення людських ідентичностей. Таке уявлення вчений пов'язує зі стереотипним розумінням етнічної приналежності людей. Фред Дервін вивчає процес Іншого у зв'язку з концепцією культурної ідентичності. Він доводить, що тенденція до категоризації людей має місце тоді, коли культурні елементи й процеси трактуються як пояснення поведінки людей.

Постановка завдання. Завданнями цієї статті є виявити ті передумови й причини, які зумовлюють відмінності й категоризації у суспільствах. На цьому етапі важливо

The urgency of the research. Nowadays, wars and military conflicts, the extermination of symbols and the demolition of cultural signs today mean the problem of othering as an ontological destruction of human identity.

Target setting. The aim of the article is to research the manifestation of the ontological destruction of people's identity as the process of the Othering. In order to achieve this aim, individual and social levels of conflict constriction are analyzed.

Actual scientific researches and issues analysis. Jean-François Staszak in his research approves that the process of people's othering is the result of differences construction. Homi K. Bhabha characterizes the Othering as an evil social representation of people's identities. The scientist connects such representation with stereotype understanding of people's ethnicity. Fred Dervin studies the process of the Othering in relation to the concept of cultural identity. He claims that the tendency to the categorization of people occurs in order to define the cultural elements as the explanations of people's behaviors.

The research objective. The task of the research is to identify the background and reasons causing differences and categorizations in societies. At this stage, it is important to define the connection of the

визначити взаємозв'язок іншування із концепцією ідентичності. Таким чином, є необхідність окреслити ті приклади проявів процесу іншування, як деструкцію людської особистості. У свою чергу, це має головне значення для аналізу індивідуальних та соціальних наслідків проблеми іншування.

Виклад основного матеріалу. Іншування конструює взаємовиключні наративи, використовуючи упередження та стереотипи. Така репрезентація людських ідентичностей підкреслює ідею не (належності), не(приналежності), не(відповідності) визначеної групи людей загальній більшості людей в суспільстві. Фактично, це свідоме знищення символічних знаків досвіду та життєвого простору інших людей.

Висновки. Іншування визначається як деструкція людської ідентичності, що має місце через винищення знаків культури. Практики іншування – це реконструювання ідентичностей людей як загрозливих й ворожих. Наслідками онтологічної деструкції є знецінення, інструменталізація, об'єктивація, дегуманізація й фізичне знищення.

Ключові слова: онтологічна деструкція, іншування, взаємовиключні наративи, символічне насильство, інструменталізація, об'єктивація.

Othering with the concept of cultural identity. In this way, it is necessary to reveal the examples of manifestation of the process of the Othering as the destruction of people's identity. It also plays a crucial role in analyzing the individual and social consequences causing the issue of the Othering.

The statement of basic materials. The Othering constructs mutually excluding narratives using prejudices and stereotypes. This representation of people's identities emphasizes not (belonging) and not (corresponding) of particular groups of people to the overwhelming majority of people in society. Accordingly, the artificial construction of rejection and exclusion of other people takes part as symbolic violence. In fact, it is the deliberate destruction of symbolic signs of experience and the living space of other people.

Conclusions. The Othering is considered as the process of people's identity destruction. It occurs as a cultural signs' extermination. The practices of the Othering in this society are the reconstruction of people's identity as a threat of safety. Ontological destruction of identity has the result in depreciation, instrumentalization, objectification, dehumanization and physical extermination.

Keywords: ontological destruction, the Othering, mutually excluding, symbolic violence, instrumentalization, objectification.

Актуальність теми. Сучасний світ все частіше стає охопленим конфліктами, а зіткнення відмінних культур, релігій, систем поведінки і способів мислення – як наслідок розриву комунікації, нерозуміння й невизнання Інших. Тому сучасні війни і військові конфлікти, тероризм, геноцид та порушення безпека є актуальними сьогодні, як ніколи раніше, й означають проблему іншування, як нерозуміння й невизнання Іншого. Та й, власне, що для нас сьогодні інакшість – інший колір шкіри, інша релігія, інша мова чи інший спосіб життя? Та чи Іншим для нас не може стати той, з ким ми одного кольору, однієї мови і релігії?

Власне, іншування охоплює такі категорії як проблему інакшості, розуміння Іншого. Іншування присутнє у релігійних, етнічних, ідентичних, соціальних протистояннях і конфліктах. У даній статті робиться спроба окреслення тих символічних й структурних складових, які у своїй сукупності зумовлюють іншування, як онтологічну деструкцію людської ідентичності.

Здійснюється дослідження репрезентацій Іншого на індивідуальному й соціальному рівні.

Аналіз останніх досліджень показує, що теоретичне підґрунтя концепту іншування закладене Георг Вільгельмом Фрідріхом Гегелем. Так, Гегель звертає увагу, що у своїх відносинах з іншим, самосвідомість не визнає Іншого як відмінне буття, але бачить себе в Іншому. І навпаки, самоідентичність виникає, як виключення усього іншого поза собою. Власне, самоідентифікація, за допомогою дистанціювання від іншого, й отримала розвиток в понятті “іншування” [8]. Сартівське конструювання іншування витворює його модуси в спектрі від бажання об’єднатися з Іншим, до протистояння тотальному підпорядкуванню себе Іншому [2]. Інший Емануеля Левінаса – це Інший, не може бути зведений до власного я. І якщо до філософії Левінаса ця недоступність й непізнаваність зумовлювала відношення до Іншого, як до безликої постаті чи ворога, то Левінас наближується до Іншого, роблячи його рівним собі [10]. Іншування постає формою конструювання негативної соціальної репрезентації. Зокрема, в дослідженні фінського вченого Фреда Дервіна, іншування значною мірою пов’язане із стереотипним розумінням людської раси та етнічності [6]. Тут іншування має місце, як об’єктивування людини чи групи людей, як конструювання Іншого поза комплексністю та суб’єктивністю людської індивідуальності. У роботі французького дослідника Сташака Жана-Франсуа іншування є результатом дискурсивного процесу, у результаті якого “шляхом конструювання відмінностей – реальних чи уявних – людська ідентичність знецінюється і заперечується” [11, с. 47]. За таких умов конструювання певної групи людей з притаманною їм ідентичністю, відбувається, як опозиція однієї групи до іншої. Американський дослідник Хомі Баба розглядає концепцію культурної ідентичності у її відношенні до репрезентації Іншого та процесу іншування. Відповідно, саме поняття “культура” постає універсальним засобом для конструювання Іншого, а тенденція до іншування поширюється через імпозивання культурних елементів як пояснень поведінки й думок людей [4]. Переклад англійського “othering”, українським терміном “іншування” в українській філософській думці започаткувала Ольга Гнатюк. Під процесом іншування дослідниця розуміє редуکتивні дії маркування людини як індивіда, що належить до соціальної категорії Інших [1]. Таким чином, спираючись на наявні підходи, у нашому дослідженні проблему іншування ми визначаємо як концептуальну основу, що включає штучне конструювання і виокремлення категорії “інакших”, та має наслідком деструкцію людської ідентичності, зокрема, через винищення символічних знаків Інших.

Таким чином, завданнями цієї статті є виявити ті передумови й причини, які викликають розрізнення, відмінності й інакшості у суспільствах. Визначити ті структурні елементи та рівні, які включає у себе процес іншування. Окреслити репрезентації і прояви іншування як символічної й онтологічної деструкції людської ідентичності. Розглянути концепт культурної ідентичності та його зв’язок з репрезентативністю та іншуванням. А також проаналізувати ті процеси і їх наслідки, які обумовлює проблема іншування на індивідуальному та соціальному рівнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні іншування постає багатоаспектною й комплексною проблемою, що включає в себе різні рівні й структурні складові, спрямовані на конструювання й посилення міжлюдської ворожості й ворожнечі. Варто зазначити, що іншування спочатку має місце на символічному рівні. Більше того, у багатьох випадках, символічне

іншування, через стереотипи й конструювання взаємовиключних репрезентацій, є передумовою фізичного протистояння.

Так, іншування набуває характеристик свідомого процесу конструювання взаємовиключних наративів. Дискурсивне виробництво ідеї іншості, дискурсивне конструювання іншого і його репрезентацій відбувається на семантико-символічному рівні. Це має місце, коли відмінності різних людських ідентичностей, релігій, світоглядів і досвідів через дискурс конструюються, як взаємовиключні. Іншування, як дискурсивна побудова, конструює й обґрунтовує ідею не(належності), не(приналежності), не(відповідності). Власне, ці значення, за визначенням Нормана Дункана, “конденсуються в соціальних репрезентаціях окремих індивідів чи груп людей, і через їх вплив зумовлюють конструювання стереотипованих досвідів інших людей” [7, с. 143]. У процесі конструювання таких дискурсів має місце створення взаємовиключних наративів, конструктів відмінностей і категоризацій. Фундування й обґрунтування упереджень, дискримінацій, маргіналізацій й стигматизацій. Власне, так і відбувається, коли в різноманітних дискурсах (медійних, політичних, наукових, повсякденних) відмінності ідентичностей людей піддаються тотальному спрощенню, та представляються, як несумісні й ворожі. Атрибутами категоризацій тут постають відмінності цінностей, традицій, людських досвідів. Більше того, Дункан вважає, що “репрезентації завжди мають в собі ідеологічний компонент і впливи влади завжди присутні в репрезентації іншого” [7, с. 146].

Репрезентативне конструювання іншості відбувається через такі механізми дискурсу, як порівняння, диференціювання, класифікування й виключення. Так, порівняння ідентичностей одних людей з іншими має наслідком їх розмежування й протиставлення. А підкреслення географічних, фізичних, лінгвістичних розмежувань є конструюванням психологічних й фізичних кордонів між людьми. Такого роду антагоністична репрезентація людських відмінностей зумовлює зіткнення й суперечки, та слугує прямим приводом для початку ворогування.

Зокрема, конструювання іншості, як ворожечі, простежується у дискурсивних практиках закритого суспільства. Анрі Бергсон наголошує, що члени такого суспільства “завжди знаходяться у бойовій готовності, й у будь-який час готові до нападу і оборони” [3, с. 288]. Таким чином, члени закритого суспільства характеризуються міцними взаємозв'язками одне з одним, і байдужі до інших людей.

У колективістському суспільстві дискурсивні практики іншування є психологічною репресією, необхідною для заміщення провини. На так званих Інших переноситься відповідальність за усі невдачі й проблеми. Така імітація ворогів слугує засобом іншування. Інші стають мішенню, на яку скеровуються ворожі почуття та невдоволення індивідів колективістського суспільства. Зрештою, Інші допомагають суспільству вивільнитися від почуття провини й гріховності за власні злочини.

Суспільна думка, яка щоденно накидається дискурсами телебаченням, Інтернет ЗМІ й соцмережами, нівелює відповідальність людини за власні думки, почуття й вчинки. Такі спотворення під впливом оточення і суспільства, сприймається, як особисті переконання, а не нав'язані ззовні. Людська особистість розчиняється у колективних цінностях, а будь-яка автономія вважається загрозою такому типу суспільства.

Власне, іншування – це не лише дискурсивна інтерпретація фактів, сконструйована тут і тепер. Це ті апріорні упередження і нетерпимості, коріння

яких формувалися у свідомості протягом тривалого часу. А чергова дискримінаційна теорія надала їм форму загального принципу. Та й будь-яка жорстокість й насильство не є спонтанними, вони першопочатково закладені у свідомості, й потім конструюються у реальному житті. Спочатку насилля вкорінюється в людські голови через символічний поділ і розмежування, і лише потім люди беруть до рук зброю. У деструктивному відношенні до Інших, у деструкції буття Іншого віддзеркалюється те негативне значення, яке надається Іншому. Іншування вкладається у різноманітні схеми, сценарії структури й фрейми, але наповнення, суть – залишається незмінною – тотальна деструкція Іншого. Власне, процес штучної реконструкції ідентичності супроводжується позбавленням статусу, маргіналізацією, перетворенням на аутсайдерів і позбавленням будь-яких прав.

Водночас, факт існування тих, хто не згоден, є протистоянням системі, хоча й не свідомим. Факт існування відмінностей, у тому числі, відмінностей думок, способів розуміння дійсності, порушує правила гри, якими живе колективістське суспільство. Власне, щоб нейтралізувати небезпеку, вірус інакшості, таке суспільство реконструює ідентичність усіх тих, хто йому протистоїть, як ворогів, – таким чином, що репресії, вбивства чи геноцид стають неминучими. Адже ця тотальна загроза з боку Іншого, якщо вона штучно конструюється, є нероздільною із фізичним існуванням. А продовження буттєвого існування Інших трактується, як загроза для виживання.

Власне, постійне посилення й підкреслення відмінностей між колективістським й іншими суспільствами, є підставою протистоянь. Так, іншування, як репрезентативна практика, змінює соціальну реальність, спочатку конструюючи символічні кордони між, так званими, несумісними ідентичностями, а потім встановлює колючі дроти й окопи. Іншування, як дискурс, формується на усвідомлених і прийнятих людьми знаннях, і змінити його можливо лише шляхом деконструкції цих знань.

Одним із знарядь для продукування стереотипних репрезентацій є дискурс навколо поняття “ідентичність”. Власне, ідентичність маркується символами, й включає есенціальні твердження про приналежність, культуру, виховання, релігію, де ідентичність постає, як фіксована та незмінна. Водночас, відповідно до результатів досліджень Кетрін Вудворд, людська ідентичність не може бути уніфікована, і зведеною до єдиного зразка – адже ідентичність це не лише про місце народження, релігію, культуру, расу – людська ідентичність включає усі ці полюси, й водночас, більше усього цього [13]. Людська ідентичність, це не одинична сутність, але конгломерат досвідів, вір і походжень.

Роджерс Брубейкер – відомий своїми дослідженнями проблем імміграції, громадянства та націоналізму – показує, що “сьогодні все частіше зміщується аналітичний фокус з ідентичності на ідентифікацію, з груп як сутностей на проекти створення груп, зі спільної культури на категоризацію” [5, с. 35]. А етнічна приналежність, раса та нація – є не речами у світі, а перспективами світу: способами бачення, інтерпретації та представлення соціального світу.

Звідси, аналізуючи проблему дегуманізації у концтаборах, Герберт Келман визначає її причину у баченні усього різноманіття тих досвідів, та індивідуальних характеристик, якими володіє людина – у зведенні до єдиної ідентичності – євреїв, нацистів... Більше того, дегуманізація, трактування інших, як не-людей, створює ситуацію, у якій моральні принципи на інших більше не поширюються, таким чином, дозволяючи їх приниження, знецінення і катування. Інші рахуються не гідними гуманного, людського відношення, ставлення без

привілеїв і прав. Так, у концтаборах і фабриках смерті злочинці не бачать у своїх жертвах людей. Концтабори слугують тим засобом, через який людей дегуманізують – “роблять анонімною масою, знеособленими постатями, позбавленими індивідуальності, об’єктами, заштампованими у лозунги й стереотипи” [9, с. 365]. Таке конвеєрне, індустріальне, нівелююче вбивство полегшує психологічний тягар, адже жертви дегуманізовані, знелюднені. По суті, коли фундаментальні права та свободи заперечуються, людська індивідуальність розчиняється в масі, а сама людина знецінюється. Позбавлення людей їх ідентичностей і індивідуальності уможливорює насильство та фізичне знищення. Так іншування прокладає шлях до тотальності та деструктивності.

Таке іншування має місце, коли символічні для комунікативного простору людини речі знецінюються, заперечуються і руйнуються. Ідентичність стає засобом, що піддається знищенню, викоріненню, асиміляції. Штучне конструювання, неприйняття й взаємовиключення розгортається, як символічне насильство. На цьому рівні, мета іншування полягає у тому, щоб викоринити людську ідентичність. Зважаючи на це, іншування постає, як війна проти ідентичності, а культурне і етнічне знищення – його невіддільні складові.

На нашу думку зараз, як ніколи до цього раніше, став очевидний зв'язок між винищенням знаків ідентичності з деструкцією людського буття. Це та онтологічна деструкція, яка через знищення знаків культури винищує людську ідентичність. Це підтверджують ті факти, що у багатьох випадках іншування, як фізичного знищення, є недостатньо, це зумисне руйнування символічних знаків досвіду інших людей. Це має місце через знищення ландшафту ідентичності та відбирання життєвого простору. Коли моральне і фізичне іншування має місце через знищення символів, цінностей, ідей, важливих для певної групи людей, будь це євреї, кримські татари чи українці. Таке іншування, як розрив зв'язку із територією, мовою, традиціями, в першу чергу, нищить не матеріальний добробуту, а гідності людей.

Тому, важливо відзначити, що руйнування ідентичності відбувається не лише на межі знищення життєвого простору й фізичного виключення. Це має місце як цілеспрямоване винищення архітектури, культури та знаків мистецтва, як позбавлення життєвого досвіду й особистого контексту. Усього того, що вкарбоване й збережене у пам'ятках мови, мистецтва, архітектури.

Хочемо підкреслити, що спочатку знищуються дитячі садки, школи й університети, як фундамент ідентичності, як те, що через виховання й освіту її ґрунтує й підтримує. Потім, розбивається її основа – музеї, театри, бібліотеки. Те, на чому заснована людська ідентичність, й те, що її тримає. Руйнуються пам'ятники, горять картини й книжки ...так знищується фасад ідентичності, її оздоблення, кольори й відтінки.

Ці культурні символи стають мішенню, адже несуть у собі рельєф ідентичності. Передають те символічне середовище, що стає відображенням людського життя, його історії й досвіду. Конструюють ті етнографічні краєвиди, що означають самотність, непідробність, справжність. І, водночас, вміщують той життєвий простір, без якого людина втрачає свою вкоріненість, свою приналежність, свій світ, своє значення. Це умова успадкування традицій, своєрідна комунікація й спосіб порозуміння між різними поколіннями і різними людьми.

Символічне середовище, у якому народжується й виховується людина, є умовою успадкування й передачі традицій. Це символічне місце порозуміння між різними поколіннями та різними людьми. Руйнування всього цього є

знищенням зв'язку між пам'яттю, традиціями та вкоріненістю. Так стирається межа приналежності до свого, близького, рідного. Через означники культури, ба більше, через їх знецінення, асимілювання, відбирання – має місце викорінення ідентичності людей.

Фактично, іншування супроводжується не лише розривом з традиціями та винищенням символів людської ідентичності, але й знеціненням людей. Це позбавлення Інших людяності, всього того, що є невід'ємними атрибутами людини, що визначає людину і її цінність. Такий висновок має місце і у роботі італійського дослідника Єруна Ваеса. *Науковець пов'язує знецінення інших з приписуванням їм меншого ступеня людяності. “Вони є менші людьми, ніж Ми” – такі сучасні упередження у правилах людей” [12]. Тож таке знелюднення, та й, власне, людська об'єктивація, виявляється як приниження, зневага і недовіра до інших. Таке уречевлення має наслідком знецінення, стирання й знищення інших. Тому, власне, і стають можливими ненависть, дискримінація і війни.*

Отже, іншування об'єктивує, редукує й уречевлює людей, роблячи з них бездушні й знеособлені предмети. Звідси, зокрема, ставлення, відношення і поводження з людьми, як із речами. Таку інструменталізацію свободи, включаючи свободу творчості, Сартр характеризує, як шлях до рабства: “оскільки я є об'єктом цінностей, які, здається, класифікують мене без моєї можливості вплинути на таку оцінку, або навіть знати її, я перебуваю в рабстві” [2, с. 386]. Таким чином, індивід є інструментом можливостей, які заперечують його трансцендентність, щоб конституювати його/її як засіб досягнення цілей, про які людина навіть не підозрює. А інструменталізація та підпорядкування людської особистості певним стандартам, знищує свободу творчості. У цьому випадку іншування – це позбавлення людини її шляху самоздійснення. Це заперечення права робити свій власний вибір. Така стандартизація заперечує будь-яке самовираження та будь-яку свободу творчості.

Іншими словами, спочатку насильство виникає не в діях, а в думках і поглядах. Дискримінація та утиски існують, як нищення ідентичності через означники мови, мистецтва, архітектури. Ці символічні дії принижують людську гідність та знищують індивідуальність. Крім того, таке відчуження руйнує почуття особистої свободи та гідності людей.

Крім того, іншування, як заперечення людської природи, такої, як свобода волі, право вибору, власної індивідуальності, власних думок та особистих цінностей кожного веде до морального відсторонення. Таке моральне виключення відсторонює людину за рамки моральних цінностей, моральних норм і правил. Власне, таке відношення виносить інших людей за межі гуманного ставлення, залишає їх по інший бік моралі й моральності.

Зважаючи на це, таке ставлення розмежовує людей за межі моральних, людських і цивілізаційних прав. Вона перекреслює, заперечує і спростовує суб'єктивність людей. Відповідно, особистий досвід і почуття людей ігноруються і взагалі не визнаються. Таке невизнання особистої індивідуальності та незалежності призводить до деперсоналізації, об'єктивації, інструменталізації й дегуманізації.

По суті, коли фундаментальні права та свободи заперечуються, людська індивідуальність розчиняється в масі, а сама людина дегуманізується. Позбавлення й нівелювання ідентичності уможливорює насильство та фізичне знищення. Так іншування прокладає шлях до тотальності та деструктивності.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Іншування, як процес конструювання й посилення міжлюдської

ворожості й ворожнечі, відбувається на символічному і фізичному рівнях. На символічному рівні іншування є свідомим процесом конструювання взаємовиключних наративів, як обґрунтування ідеї не(належності), не(приналежності), не(відповідності). Це має місце, коли відмінності різних людських ідентичностей, релігій, світоглядів і досвідів через дискурс конструюються як взаємовиключні. Ці значення конденсуються у соціальних репрезентаціях окремих індивідів чи груп людей і зумовлюють конструювання стереотипованого сприйняття у відношенні до досвідів Інших. Дана проблема виникає, коли у різноманітних дискурсах відмінності ідентичностей людей піддаються тотальному спрощенню і представляються, як несумісні й ворожі. Конструювання іншості, як ворожнечі, прослідковується у дискурсивних практиках колективіського суспільства. Дискурсивні практики іншування є психологічною репресією, необхідною для заміщення провини. А імітація Інших, як ворогів, слугує засобом іншування, коли Інші стають мішенню, у яку скеровуються ворожі почуття й невдоволення індивідів колективіського суспільства.

Фізичний рівень, ґрунтуючись на наслідках символічного іншування, набуває характеристик деструкції людської ідентичності. Очевидний зв'язок між винищенням знаків ідентичності з деструкцією людського буття. Це та онтологічна деструкція, яка через знищення знаків культури винищує людську ідентичність. Це підтверджують ті факти, що у багатьох випадках іншування тільки фізичного знищення недостатньо, це зумисне руйнування символічних знаків досвіду інших людей. Знищення ландшафту ідентичності й відбирання життєвого простору. Руйнування ідентичності відбувається на межі знищення життєвого простору й фізичного виключення. Фактично, іншування супроводжується не лише розривом з традиціями та винищенням символів людської ідентичності, але й знеціненням людей. Так дегуманізація у концтаборах зумовлена зведенням різноманіття людських досвідів до єдиної ідентичності. Трактування Інших, як не-людей, створює ситуацію, у якій моральні принципи на Інших більше не поширюються і, таким чином, дозволяючи фізичне знищення. Позбавлення людей їх ідентичностей і індивідуальності уможливорює насильство та фізичне вбивство. Так іншування прокладає шлях до тотальності та деструктивності.

Список використаних джерел:

1. Гнатюк, О 2005, *Процання з імперією: Українські дискусії про ідентичність*. Київ: *Критика*, 528 с.
2. Сартр, Ж-П 2001, *Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології*, пер. з фр. В. Лях, П. Таращук. Київ: *Видавництво Соломії Павличко "Основи"*, 386 с.
3. Bergson, H 1954, *Two sources of morality and religion*, trans. By R. Asley Aurda and Cloudesley Brereton, Canada: *A Dougladay Anchor Book*, 318 s.
4. Bhabha, H 1994, *The Location of Culture*, New York: *Routledge*, 1994, 285 p.
5. Brubaker, R 2006, *Ethnicity without group*. Cambridge, Massachusetts: *Harvard*, pp. 32-41. Available from: <https://seminariosocioantropologia.files.wordpress.com/2017/11/ethnicity-without-groups.pdf>. [20 December 2022].
6. Dervin, F 2012, 'Cultural identity and othering', In J. Jackson (ed.), *The Routledge handbook of language and intercultural communication*, London and New York: *Routledge by Taylor & Francis Books*, 234 p.
7. Duncan, N 2003, 'Race Talk: Discourses on Race and Racial Differences', *International Journal of International Relations*, 27, 2, pp. 132-156.

8. Hegel, G.W.F 1967, *Phenomenology of Mind, translation of Hegel (1807) by J. B. Baillie*, London: *Harper & Row*, 296 p.
9. Kelman, H 2012, 'Social psychology and the study of peace: Personal reflections', in: *Tropp L. The Oxford handbook of intergroup conflict*, New York: Oxford University Press, pp. 361-372. Available from: <https://scholar.harvard.edu/sites/scholar.harvard.edu/files/hckelman/files/social_psychology_and_the_study_of_peace.pdf>. [1 May 2023].
10. Levinas, E 1969, *Totality and Infinity: An Essay on Exteriority*, Alphonso Lingis (trans.), Pittsburgh: *Duquesne University Press*.
11. Staszak, J.-F 2009, 'Other/Otherness', in Kitchin R. and Thrift N. (eds.), *International Encyclopaedia of Human Geography*, Oxford: Elsevier, vol. 8, pp.43-47.
12. Vaes, J 2006, 'They' are Less Human than 'We' are: *Modern Prejudice in Human Terms. Discrimination: perspectives de la psychologie sociale et de la sociologie*, France: Cahiers de l'Urmis, № 10-11. Available from: <<https://journals.openedition.org/urmis/184>>. [13 May 2023].
13. Woodward, K 1997, *Identity and difference*, London: *Sage*, 358 p.

References:

1. Hnatiuk, O 2005, *Proschannia z imperiëiu: Ukrain's'ki dyskusii pro identychnist.(Farewell to Empire: Ukrainian Discussions on Identity)*, Kyiv: *Krytyka*, 528 s.
2. Sartr, Zh-P 2001, *Buttia i nischo: Narys fenomenolohichnoi ontolohii (Being and Nothing: An Essay on Phenomenological Ontology)*, per. z fr. V. Liakh, P. Taraschuk. Kyiv: *Vydavnytstvo Solomii Pavlychko 'Osnovy'*, 386 s.
3. Bergson, H 1954, *Two sources of morality and religion*, trans. By R. Asley Aurda and Cloudesley Brereton, Canada: *A Dougladay Anchor Book*, 318 s.
4. Bhabha, H 1994, *The Location of Culture*, New York: *Routledge*, 1994, 285 p.
5. Brubaker, R 2006, *Ethnicity without group. Cambridge, Massachusetts: Harvard*, pp. 32-41. Available from: <<https://seminariosocioantropologia.files.wordpress.com/2017/11/ethnicity-without-groups.pdf>>. [20 December 2022].
6. Dervin, F 2012, 'Cultural identity and othering', In J. Jackson (ed.), *The Routledge handbook of language and intercultural communication*, London and New York: *Routledge by Taylor & Francis Books*, 234 p.
7. Duncan, N 2003, 'Race Talk: Discourses on Race and Racial Differences', *International Journal of International Relations*, 27, 2, pp. 132-156.
8. Hegel, G.W.F 1967, *Phenomenology of Mind, translation of Hegel (1807) by J. B. Baillie*, London: *Harper & Row*, 296 p.
9. Kelman, H 2012, 'Social psychology and the study of peace: Personal reflections', in: *Tropp L. The Oxford handbook of intergroup conflict*, New York: Oxford University Press, pp. 361-372. Available from: <https://scholar.harvard.edu/sites/scholar.harvard.edu/files/hckelman/files/social_psychology_and_the_study_of_peace.pdf>. [1 May 2023].
10. Levinas, E 1969, *Totality and Infinity: An Essay on Exteriority*, Alphonso Lingis (trans.), Pittsburgh: *Duquesne University Press*.
11. Staszak, J.-F 2009, 'Other/Otherness', in Kitchin R. and Thrift N. (eds.), *International Encyclopaedia of Human Geography*, Oxford: Elsevier, vol. 8, pp.43-47.
12. Vaes, J 2006, 'They' are Less Human than 'We' are: *Modern Prejudice in Human Terms. Discrimination: perspectives de la psychologie sociale et de la sociologie*, France: Cahiers de l'Urmis, № 10-11. Available from: <<https://journals.openedition.org/urmis/184>>. [13 May 2023].
13. Woodward, K 1997, *Identity and difference*, London: *Sage*, 358 p.